

HEIKKI TURUNEN - SEMINAARI

Turusen raivaajasarjan yhteiskunnallinen tausta

Sodanjälkeisen yhteiskunnan nopean rakennemuutoksen jäljet näkyvät selvästi itäsuomalaisessa maalaismaaisessa. Pohjois-Karjala oli yksi siirtoväen ja rintamasotilaiden asuttamisen kohdealueita maassamme. Sodanjälkeinen raivaus- ja rakennustoiminta oli vilkkainta maakunnan itä- ja pohjoisosissa, Lieksassa, Tohmajärvellä, Ilomantsissa ja Valtimolla.

Sodanjälkeinen asutustoiminta muutti huomattavasti myös kirjailija Heikki Turusen synnyinseudun kyläkuva. Lieksaan perustettujen asutustilojen määrä oli kuntakohtaisesti suurin maassamme. Uusia kyläkuntia syntyi metsän keskelle, asutustiloja perustettiin yhtiöiden ja vanhojen tilojen maille, syrjäseudulla rakennettiin ja raivattiin. Maaseutukylät elivät väkeviä kasvun vuosia. Suojärveläinen siirtoväki toi omat tapansa ja kulttuurinsa kyläyhteisöjen arkeen ja juhlaan.

Heikki Turusen raivaajasarja Hupelista Maan vereen kertoo koskettavalla tavalla korvenraivaajaperheen ja samalla monien itäsuomalaisten maaseutukylien tarinan. Miten yksilön, perheen ja kylän elämä, näkemykset ja toiveet muuttuivat yhteiskunnan nopeassa murroksessa.

Asko Saarelainen tarkastelee esitelmässään Turusen raivaajasarjan yhteiskunnallista taustaa. Keskeisiä kysymyksiä ovat miten sodanjälkeinen asutustoiminta muutti lieksalaista kyläkuvaaja, miksi kunta oli merkittävin asutustoiminnan kohdealue ja miten Egyptinkorven asutustiloille on käynyt vuosikymmenten varrella. Historian kerrontaa värittävät Turusen raivaajasarjan väkevät sitaattit.

FL Asko Saarelainen toimii Lieksan kansalaisopiston rehtorina. Hän on tutkinut sodanjälkeistä asutustoimintaa ja maaseudun muutosta Suomen historian lisensiaatintyössään ja kirjoittanut aihepiiristä laajat artikkelit teoksiin ”Rintamalta raiviolle” – Sodanjälkeisen asutustoiminta 50 vuotta (1995) ja ”Omal mual vierahal mual” – Suojärven historia IV (2011).

Kuva vasemmalla:
Filosofin kisälli mestarin opissa: Heikki ja kalastaja Pentti Linkola 26.02.1991

Kuva alla:
Metsuri-kirjailija mottimestaruuskilpailuissa Paalasmaassa 90-luvulla.

MAASEUDUN TAJU KANKAALLA - ajatuksia maaseudusta elokuvan aiheena

Itä-suomalaisuus on vankka käsite. Itäsuomalainen kirjallisuus jo hieman kiistanalaisempi. Itäsuomalaisuus elokuvassa on kaikille tuttu ilmiö; kun haetaan hieman yksinkertaista maalaistilaa elokuvan henkilögalleriaan, hänet laitetaan puhumaan itämurteita.

Esitykseni jakaantuu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä kuvailen lyhyesti maalaisuuden ja

erityisesti itäsuomalaisen maalaisuuden käsittelyä suomalaisessa elokuvassa. Toinen osio koostuu kirjailija Heikki Turusen teoksista tehtyjen elokuvien Simpauttaja, Kivenpyörittäjän kylä ja Joensuun Elli suhteesta kirjalliseen lähtökohtaansa. Kolmannessa ja viimeisessä osiossa koetan hieman huumoria viljellen viljellä puhtaaksi itä-suomalaisen elokuvan

piirteitä ja hahmotella siten syntyneen elokuvan piirteitä.

Markku Pölönen

Maaseudun monet kasvot

Heikki Turusta on sanottu pohjoiskarjalaisuuden ikoniksi. Hänen romaaniutuotannossaan maaseutukuvaus on kompleksista. Voimakkaat, erisuuntaiset yllälykkeet ottavat mittaa toisistaan. Lähteäkö vai jäädä? Uhkaako molemmissa suunnissa umpikuja? Missä ovat oikean elämän edellytykset?

Julkisissa esiintymissään, pienimuotoisissa proosassaan ja runoissaan Heikki Turunen saattaa maalailla maaseutua jossakin määrin romantisoivoin sävyin, mutta romaaniutuotannossaan hän on verevä ja verinen realisti, aina naturalismiin saakka. Maa-

seutua ja sen sosiaalista kenttää ei kuvata onnellaksi. Kyläyhteisö on monesti keskinäisen kauden, katkeruuden ja juonittelujen tyysijä. Uhreiksi joutuvat poikkeusyksilöt, ellei heillä ole Simpauttajan henkilöhaahmon kaltaista oveluutta ja pelisilmää, taipumusta juonitteluun ja kytkeytykseen. Tässä suhteessa Heikki Turunen on eniten Maiju Lassilan perillinen.

Heikki Turusen romaaniutuotannossa luonto on enimmäkseen muokkaus- ja kesyttämiskohde, milloin paremmin, milloin huonommin tuloksin. Raivaajajenki vaatii konkreettisia

tuloksia. Miehen yhteys maahan on tunnekylläinen enimmäkseen omistamisen ja hallinnan mielessä. Henkisempi suhde maahan ja luontoon voi olla naisella ja lapsella. Korvenraivaaja-sarjan Kyllikki antautuu seksuaaliviritteisesti maalle ja vihkiytyy samalla Hupelin emännäksi. Heino-pojalle vesi on taivaskuvien lähde, mutta samalla siinä vaanii myös uhka ja kuolema.

Eija Komu
FT Eija Komun aiheena on ”Maaseutu minussa, minä maaseudussa. Heikki Turusen maaseutukuvauksesta”.

